

Nader onderzoek flora en fauna Spoorverdubbeling, Wehl

Arnhem, 22 april 2014

Colofon

Titel : Nader onderzoek Flora en Fauna
Subtitel : Spoorverdubbeling, Wehl

Projectnummer : 12.013 en 14.021
Datum : 22 april 2014

Veldonderzoek : A. Zandstra
Auteur(s) : A. Zandstra

Goedgekeurd door : T. Kooij

Opdrachtgever : ProRail
Contactpersoon : H. van Dijken

Bezoekadres : Tivolilaan 205
Postbus : 2
Postcode : 6800 AA Arnhem
Telefoon : 026-8454583

info@ekoza.nl
www.ekoza.nl

Ekoza is lid van het Netwerk Groene Bureaus: www.netwerkgroenebureaus.nl

Inhoudsopgave

1. Inleiding.....	4
2. Wettelijk kader	5
2.1 Flora- en faunawet	5
3. Gebiedsbeschrijving	7
3.1 Gebiedsbeschrijving.....	7
3.2 Voorgenomen ingreep	8
4. Onderzoeksmethode.....	10
4.1 Veldonderzoek	10
4.2 Uitwerking en rapportage	10
5. Resultaten	12
5.1 Flora.....	12
5.2 Levendbarende hagedis	13
5.3 Amfibieën en vissen.....	13
6. Conclusies.....	14
Bronnen	15
Literatuur	15
Websites	15

1. Inleiding

Bij station Wehl in Gelderland zal over een lengte van ongeveer 700 meter een extra spoor naast het bestaande spoor worden aangelegd.

Eén van de haalbaarheidsstudies die hiervoor dient te worden uitgevoerd is toetsing aan de natuurwet- en regelgeving. Veel dieren en planten zijn middels de Flora- en faunawet beschermd. Om inzichtelijk te krijgen of voor het uitvoeren van de werkzaamheden een ontheffing nodig is in het kader van de Flora- en de faunawet, is het noodzakelijk om te weten of er beschermde dieren en/of planten op het terrein voorkomen. Hiervoor heeft Ekoza een onderzoek verricht in de vorm van een quickscan.

Uit de quickscan komt naar voren dat er mogelijk beschermde planten langs het spoor voorkomen. Omdat er waarnemingen bekend zijn van de levendbarende hagedis langs de spoorlijn Arnhem - Winterswijk is op verzoek van de gemeente Doetinchem ook gekeken naar het voorkomen van de levendbarende hagedis. Om te bepalen of deze daadwerkelijk voorkomen, heeft ProRail aan Ekoza gevraagd ecologisch onderzoek uit te voeren. Dit onderzoek is in 2012 uitgevoerd.

In 2014 heeft een scopewijziging plaatsgevonden. Een sloot nabij het spoor zal gedeeltelijk verlegd worden. Hiervoor is nader onderzoek uitgevoerd naar beschermde amfibieën en vissen.

Deze rapportage geeft de bevindingen en conclusies van het uitgevoerde onderzoek.

2. Wettelijk kader

In dit hoofdstuk wordt in het kort het wettelijk kader en de toepassing op ruimtelijke ontwikkelingen beschreven. Bij de bescherming van natuur in Nederland wordt onderscheid gemaakt tussen soortenbescherming en gebiedsbescherming. De soortbescherming is geregeld in de Flora- en faunawet en de gebiedsbescherming in de Natuurbeschermingswet. De gebiedsbescherming is reeds besproken in de quickscan Flora en Fauna (Zandstra, 2011).

2.1 Flora- en faunawet

Sinds 1 april 2002 is de Flora- en faunawet van kracht. Deze wet vormt het wettelijke kader voor bepalingen die voorheen in verschillende wetten waren opgenomen, zoals de Vogelwet, de Jachtwet, de Wet bedreigde uitheemse diersoorten en een deel van de Natuurbeschermingswet (soortbescherming). Tevens is de Flora- en faunawet het nationale wettelijke kader waarin de bepalingen van EU-richtlijnen op het gebied van natuurbescherming (soorten) zijn omgezet naar nationaal recht. Doel van de Flora- en faunawet is het in stand houden van de planten- en diersoorten die in het wild voorkomen. Hiertoe is een groot aantal plant- en diersoorten beschermd. In principe mogen er geen handelingen worden uitgevoerd die schadelijk zijn voor de soort. Van de verbodsbepalingen is onder bepaalde voorwaarden een ontheffing mogelijk. Voor alle soorten geldt er een 'zorgplicht': een ieder dient voldoende zorg in acht te nemen voor in het wild levende planten en dieren.

Verbodsbepalingen volgens de Flora- en faunawet:

- Artikel 8:* Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
- Artikel 9:* Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
- Artikel 10:* Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.
- Artikel 11:* Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
- Artikel 12:* Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Daarnaast is *artikel 13* eventueel nog van belang in verband met verplaatsen van soorten. Het vervoeren en onder zich hebben van beschermde inheemse soorten is verboden.

Zorgplicht volgens de Flora- en faunawet:

- Artikel 2:*
1. Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving.
 2. De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in ieder geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten voor zover zulks in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.

Algemene Maatregel van Bestuur

Middels een Algemene Maatregel van Bestuur is de regelgeving rond de Flora- en faunawet nader ingevuld. Het belangrijkste gevolg is dat de procedures bij ruimtelijke ingrepen en bij bestendig gebruik en beheer aanzienlijk eenvoudiger worden, aangezien voor de meest algemene soorten er een vrijstelling van de verbodsbepalingen komt (voor onder meer ruimtelijke ingrepen en bestendig gebruik en beheer). Bij het toepassen van de Flora- en faunawet wordt voortaan een onderscheid gemaakt in drie categorieën van beschermde soorten:

Tabel 1: De algemene beschermde soorten waarvoor ten aanzien van activiteiten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en bestendig gebruik en beheer een vrijstelling zonder nadere voorwaarden geldt.

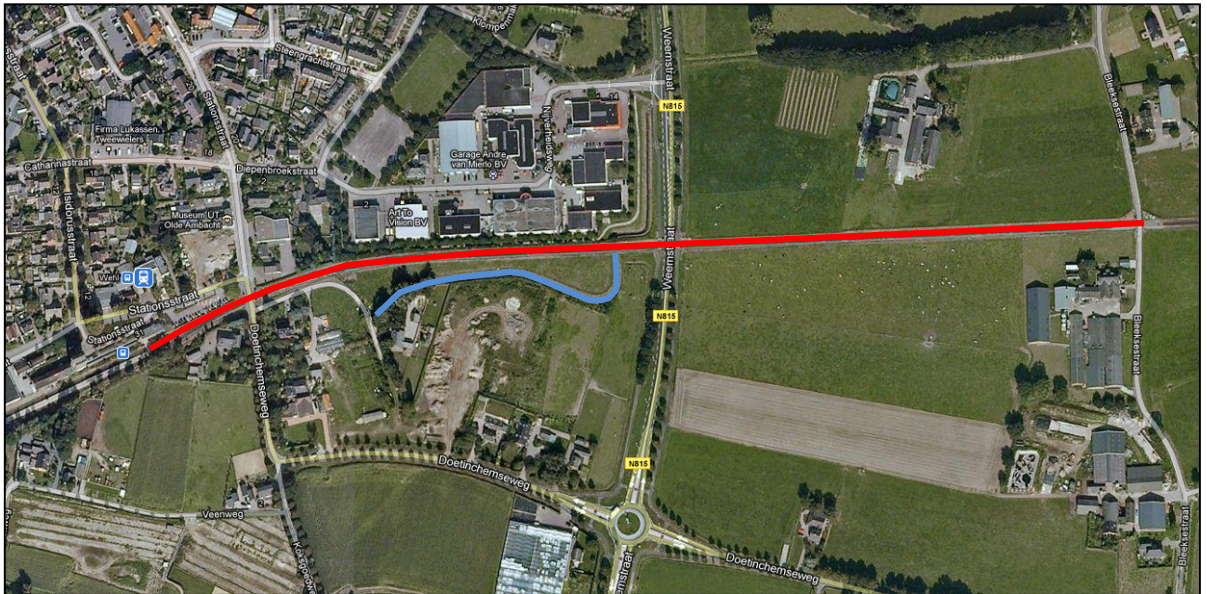
Tabel 2: De bedreigde beschermde soorten: voor een aantal soorten planten en dieren geldt een strikter beschermingsregime. Omdat ze in Nederland als bedreigd worden beschouwd. Vrijstelling geldt als op basis van een goedgekeurde gedragscode wordt gewerkt. Ontheffing kan worden verleend als geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort.

Tabel 3: De strikt beschermde soorten: alle vogelsoorten alsmede plant- en diersoorten die vermeld staan in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn of bij Algemene Maatregel van Bestuur zijn aangewezen als bedreigde soorten (genoemd in Bijlage 1 van het betreffende besluit). Voor bestendig gebruik en beheer geldt ook voor deze soorten een vrijstelling ten aanzien van de verbodsbepalingen in artikelen 8, 9, 11 en 12, mits men werkt op basis van een door de minister goed gekeurde gedragscode. Voor het overtreden van verbodsbepalingen bij ruimtelijke ingrepen is voor aangewezen bedreigde soorten altijd een ontheffing op grond van artikel 75 van de Flora- en faunawet noodzakelijk. Ontheffing kan alleen worden verleend als er geen andere bevredigende oplossing voorhanden is, er sprake is van een in de wet genoemde reden van openbaar belang en er geen afbreuk worden gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort. Voor soorten uit Bijlage IV van de Habitatrichtlijn kan alleen nog ontheffing verkregen worden voor een belang dat is opgenomen in de Habitatrichtlijn. Hierdoor kan geen ontheffing meer aangevraagd worden op basis van 'werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling'. Voor vogels kan alleen nog ontheffing verkregen worden op grond van een belang dat staat in de Vogelrichtlijn. Dit houdt in dat ook geen ontheffing meer aangevraagd kan worden op basis van 'dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten'.

3. Gebiedsbeschrijving

3.1 Gebiedsbeschrijving

De te onderzoeken locatie ligt in Wehl, vlakbij Doetinchem, in de provincie Gelderland. Het betreft het spoor bij het station en een deel ten oosten van het station. Aan de noordkant van het spoor ligt de bebouwing van het dorp Wehl, de zuidkant bestaat uit landelijk gebied met enkele woningen en boerderijen met bijhorende landbouwgrond en opgaande beplanting. Ten zuidwesten van Wehl ligt het natuurreservaat het Stille Wald.

Figuur 1. Ligging van het plangebied

Het plangebied loopt ongeveer van kilometering 38.420 (kruising met de Bleeksesraat tot 39.300 (halverwege het station).

In blauw is de sloot aangegeven waarvan een deel verlegd gaat worden.

Figuur 2. Impressie van het plangebied

3.2 Voorgenomen ingreep

Vanaf station Wehl tot de Bleeksestraat zal het spoor aan de zuidkant verdubbeld worden en zal een nieuwe wissel worden aangelegd. De verdubbeling zal over een lengte van ongeveer 700 meter gerealiseerd worden. Een deel ligt binnen de bebouwde kom en een deel buiten de bebouwde kom. Om de verdubbeling mogelijk te maken zal een strook ten zuiden van het huidige spoor gebruikt worden. Dit deel bestaat op dit moment uit landbouwgrond en een weg. Daarnaast wordt over de volle lengte van het projectgebied een strook van 20m breed ingericht als werkterrein. In deze strook zullen onder andere proefsleuven worden gegraven ten behoeve van archeologische onderzoeken. Ook wordt er een terrein van 20 x 10 meter

aangelegd voor een schaftkeet, mobiel toilet, eventueel een zeecontainer en parkeergelegenheid. Deze komt ten zuiden van het spoor aan de oostkant van de Weemstraat.

Een deel van de sloot die ten zuiden van het spoor ligt zal verlegd worden. Deze zal gedeeltelijk strak langs het spoor komen.

4. Onderzoeksmethode

4.1 Veldonderzoek

Het veldonderzoek in 2012 is gericht op nader onderzoek naar beschermde plantensoorten, daarbij is tevens gekeken naar het voorkomen van levendbarende hagedis.

In 2014 is nader onderzoek uitgevoerd naar beschermde amfibieën en vissen. Voornamelijk het voorkomen van de zwaarder beschermde soorten zijn van belang.

Plantenonderzoek 2012

Er hebben twee inventarisatierondes plaatsgevonden. De eerste ronde vond plaats op 16 mei en de tweede ronde op 2 juli 2012. Door een vroege ronde en een wat latere ronde worden de vroege, en latere soorten meegenomen in het onderzoek. Bij het onderzoek wordt de vegetatie rustig en grondig afgespeurd.

Tijdens de twee veldbezoeken is tevens gekeken naar het voorkomen van de levendbarende hagedis. De soort komt op een aantal plekken langs het spoor en in de omgeving van het spoor voor. Met name bij het Wehlse bos, Stille Wald, Plakslag, bij Dichteren, bij de Wrangle en bij Gaanderen.

Amfibieën en vissenonderzoek 2014

Voor het onderzoek naar vissen is een veldbezoek afgelegd op 3 april 2014. De sloot is steekproefsgewijs geschept met een net.

Voor amfibieën zijn twee veldbezoeken uitgevoerd op 3 april en 17 april 2014. Hierbij is het landbiotoop onderzocht, er is geluisterd naar kwakende en plonzende kikkers en er is gekeken en geschept naar eieren, larven en volwassen exemplaren van amfibieën.

4.2 Uitwerking en rapportage

Bij de bescherming van natuur in Nederland wordt onderscheid gemaakt tussen gebiedsbescherming en soortenbescherming. De gebiedsbescherming is geregeld in de Natuurbeschermingswet (Natura 2000) en de soortbescherming in de Flora- en faunawet. In voorliggende rapportage komen de volgende onderdelen aan bod:

Toetsing aan de Flora- en faunawet (soortbescherming)

Onderzocht wordt of de verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet worden overtreden, een ontheffing noodzakelijk is en of daaruit voortvloeiende verplichtingen in de vorm van mitigatie of compensatie noodzakelijk zijn. Hierbij is onderscheidt gemaakt in tabel 1 soorten en de tabel 2 en 3 soorten van de Flora- en faunawet.

Voor de tabel 1 soorten geldt een algehele vrijstelling voor het overtreden van enkele verbodsbepalingen wanneer sprake is van bestendig beheer en onderhoud en bestendig gebruik of van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling. Wel geldt te allen tijde de zorgplicht (zie paragraaf 2.1).

Voor tabel 2 soorten, en bij bestendig beheer en onderhoud en ruimtelijke ontwikkelingen en inrichting is het mogelijk om met een door het ministerie van Economische Zaken

goedgekeurde gedragscode te werken. Als de beschreven maatregelen van een goedgekeurd gedragscode in acht worden genomen, is een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet niet noodzakelijk. De gedragscode flora en fauna van ProRail is nog niet goedgekeurd, maar een ander goedgekeurde gedragscode zou ook gebruikt kunnen worden.

De tabel 3 soorten zijn strikt beschermd. Indien er verbodsartikelen overtreden gaan worden is een ontheffing nodig.

5. Resultaten

De werkzaamheden die worden uitgevoerd kunnen effect hebben op beschermde soorten. Met veldbezoeken wordt het voorkomen van beschermde soorten onderzocht. Dit onderzoek is gericht op het voorkomen van beschermde planten en de mogelijke invloed van de werkzaamheden op deze soorten.

5.1 Flora

Tijdens de eerste veldronde zijn geen beschermde planten aangetroffen. Bij het tweede veldbezoek bleek een deel van de vegetatie gemaaid te zijn, wat de inventarisatie enigszins bemoeilijkt heeft. Op figuur 3 is de gemaaide strook te zien.

Figuur 3. Gemaaide spoorberm.

De strook vegetatie die nog overeind stond is zorgvuldig onderzocht. De spoorberm heeft een redelijk schraal karakter. Op een aantal locaties naast de spoorberm is de grond door werkzaamheden overhoop gehaald en is de vegetatie verruigt met onder andere brandnetel en berenklauw. Daarnaast wordt een groot deel van de strook naast de berm gebruikt als weiland, en is kort gemaaid of afgegraasd.

Een aantal exemplaren van het grasklokje zijn in het plangebied waargenomen. Deze staan nabij Km 38.450.

Figuur 4. Grasklokjes in de berm.

Grasklokje is een tabel 1 soort van de Flora- en faunawet. Voor deze soort geldt een algehele vrijstelling voor het overtreden van enkele verbodsbepalingen wanneer sprake is van bestendig beheer en onderhoud en bestendig gebruik of van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling.

5.2 Levendbarende hagedis

De voorkeur van de levendbarende hagedis gaat uit naar redelijk dicht begroeide gebieden, zoals (vochtige) heide, veen, schraal grasland, open plekken in bossen en rijk begroeiden bosranden. De soort heeft een duidelijke voorkeur voor vochtige terreinen, met name structuurrijke overgangen van vochtige naar droge terreindelen. Spoorlijnen met een gevarieerde vegetatiestructuur met open plekken op een talud bieden de levendbarende hagedis een rustige plek om te zonnen, en bij onraad kunnen ze zich terug trekken.

Door het ontbreken van voldoende gevarieerde vegetatiestructuur in het plangebied, maakt de berm niet geschikt voor de levendbarende hagedis. Het grootste deel van het plangebied grenst aan intensief gemaaide weilanden. Tijdens de veldbezoeken zijn ook geen levendbarende hagedissen gehoord of gezien.

5.3 Amfibieën en vissen

Tijdens de veldbezoeken zijn enkele kleine watersalamanders en bastaardkikkers aangetroffen. De sloot stond tijdens de tweede ronde op veel plaatsen droog. Vissen zijn niet aangetroffen.

De kleine watersalamander en bastaardkikker zijn tabel 1 soorten van de Flora- en faunawet. Voor deze soort geldt een algehele vrijstelling voor het overtreden van enkele verbodsbepalingen wanneer sprake is van bestendig beheer en onderhoud en bestendig gebruik of van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling. Wel geldt te allen tijde de zorgplicht.

6. Conclusies

De Flora- en faunawet is gericht op het duurzaam in stand houden van soorten in hun natuurlijk leefgebied. Te allen tijde dient men de zorgplicht in acht te nemen. Deze zorgplicht houdt in dat nadelige gevolgen voor flora en fauna zoveel mogelijk moet worden voorkomen. De zorgplicht geldt voor iedereen en voor alle planten en dieren, beschermd of niet. Bij beschermde planten of dieren geldt de zorgplicht ook als er een ontheffing of vrijstelling is verleend.

Aan de hand van het voorgaande kan een aantal conclusies worden getrokken en worden eventueel aanbevelingen gegeven voor de te nemen vervolgstappen.

Enkele grasklokjes zijn in het plangebied aangetroffen. Dit is een tabel 1 soort van de Flora- en faunawet. Hiervoor geldt een algehele vrijstelling voor het overtreden van enkele verbodsbepalingen wanneer sprake is van bestendig beheer en onderhoud en bestendig gebruik of van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling. Een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet is niet nodig.

De levendbarende hagedis is in het plangebied niet aangetroffen, en wordt door gebrek aan een gevarieerde vegetatiestructuur ook niet verwacht.

De kleine watersalamander en bastaardkikker komen in het plangebied voor. Dit zijn tabel 1 soorten van de Flora- en faunawet. Hiervoor geldt een algehele vrijstelling voor het overtreden van enkele verbodsbepalingen wanneer sprake is van bestendig beheer en onderhoud en bestendig gebruik of van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling. Een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet is niet nodig.

Bronnen

Literatuur

- Broekmeyer, M.E.A., F.G.W.A. Ottburg en F.H. Kistenkas, 2003. Flora- en faunawet, Toepassing van artikel 75 in de praktijk. Alterra, Wageningen.
- Koster A. 1991. Spoorwegen, Toevluchtsoord voor plant en dier. Utrecht: Stichting Uitgeverij van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging.
- Meijden R. van der. 1996. Heukels' Flora van Nederland. Groningen: Wolters-Noordhoff bv.
- ANWB, Topografische dienst, 2004. Topografische Atlas Gelderland.
- Zandstra, A. 2011. Quicksan flora en fauna, *Spoorverdubbeling, Wehl*. Projectnr. 11.124. Arnhem: Ekoza.

Websites

- www.rijksoverheid.nl